

KALVINISTA VILÁG

ZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lei. Egész évre 120 Lei.
Zerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

ÉVFOLYAM

1929. MÁRCIUS 1.

5. S.



A REF. EGYHÁZAK VILÁGSZÖVETSÉGÉNEK JELENLEGI VEZETŐI

TARTALOM: M. Nagy Ottó: Munkánk. — Dr. Illyés Géza: Bonyhai Simon György L.: Péter. — Nagy G.: Debora prófétaasszony. — T. S.: Az „Erdélyi Múzeum Egyesület” igazsága. — Krónika. — Szerkesztői üzenetek.

A hágai konferencia résztvevői.

A kálvinista egyházak országhatárokon és nemzeti különbségeken felülálló egységét „Presbiteri rendszerű református egyházak világszövetsége” szolgálja és ápolja. 1880 ta minden negyedik évben tartja nagygyűléseit, amelyeken a világ minden református egyházának kiküldöttei részt vesznek. A legutóbbi világgyűlés 1925-ben volt, Cariffban, ahol dr. Imre Lajos képviselte a mi egyházunkat, a legközelebbit az idén tartják Bostonban. A közbeeső esztendőkből külön merikai és európai csoportkonferenciákat rendez a világszövetség. Címlapunk csoportépe az 1928. szeptemberében lefolyt hágai csoportkonferencia résztvevőit mutatja be, öztük a világszövetség jelenlegi vezetőit is. Az első sorban, balról jobbra, a következők vannak: dr. R. Z. Drummond, a világszövetség alelnöke; dr. Van Beck Calkoen holland oktatási államtitkár; dr. Charles Merle

D'Aubigné paris-neuillyi lelkész, a világszövetség elnöke; W. H. Hamilton, a világszövetség főtitkára; dr. Cramer utrechti theologiai tanár, a kolozsvári theologia tiszteletbeli professzora; dr. W. Curtis, a skót államegyház kontinentális bizottságának főtitkára és Jacques Martin genfi lelkész.

A csoportképen magyar ismerőseink is vannak. Ott látjuk dr. Ravasz László püspököt mellette a feleségét és dr. Benedek Zsoltnét. Ravasz László szomszédja a kép jobboldali felőli irányban dr. Petri Pál magyar kultusz államtitkár; Ravasz és Ravaszné mögött közből, Ágoston Sándor a jugoszláviai reformátusok főesperese áll. A kép balsarkában az első lépcsőfokon álló legszélső alak Maksi Albert kolozsvári theol. tanár, a második lépcsőfokon álló szomszédja dr. Benedek Zsolt, a magyar református konvent előadója.

A magyar református családok folyóirata az erdélyi református egyházkerület nőszövetségének kiadásában minden második vasárnapon megjelenő

REFORMÁTUS CSALÁD

Előfizetési ára egy évre 160 Leu, félévre 80 Leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kívánatra mutatószámot készséggel küld a kiadóhivatal.

Mindkét rendbeli ifjúság számára határozott keresztény alapon álló, változatos tartalommal jelenik meg havonta huszonnégy oldalon az

IFJU ERDÉLY

keresztény ifjúsági lap.

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Szerkeszti:

Dr. IMRE LAJOS és NAGY JÓZSEF

Alkalmos anyagot tartalmaz ifjúsági összefoglalókat felolvasásra és megbeszélésre. Az ifjúságnak hasznos olvasmány.

Szórványokban élő, vasárnapi iskolába, felekezeti iskolába, másvallású intézetbe járó gyermekek lapja

AZ ÉN KICSINYEIM

gyermektraktátus

Ára számonként 2 Leu.

Szerkeszti:

Dr. GÖNCZY LAJOS

Havonta 8 oldalon jelenik meg, képekkel, mesékkel és versekkel.

Mindkét lap kiadóhivatala (Kolozsvárt, Ref. Theologia) kívánatra készséggel küld mutatószámot.

gáló munkás előtt a jobbnál-jobb módszerek, melyeket ő szabadon cserélhet ki.

Az Isten akarata szerint végzett munka az örökkévalóság számára szól, munkása nem néz a sikerre, nem erőszakol eredményt, nem ítéletet a mások munkája, de még a magáé felett sem, mert tudja, hogy munkája Isten ítélőszéke előtt kerül mérlegre s ott dől el, vajjon többre bíztat-e azután. S Isten ítéletét nem tudjuk, de tudjuk, hogy Krisztus szót emel és vallást tesz azokról, akik valóban az Ővéi s az az Ő kegyelme, az egyedüli biztosíték, hogy munkánk megmarad.

Fogarás.

M. Nagy Ottó

Bonyhai Simon György.

(1673—1737)

1712 június 2.-án Radnóton tartott parciális synodus — valamennyi szavazat ráadásával — egyhangúlag Bonyhai S. György küküllővári hűséges pásztorát választotta meg esperesnek.¹ Ekkor 39 éves volt s ha nevével az egyházmegye 1712 előtti feljegyzéseiben nem is találkozunk, mégis mint Bethlen Miklós udvari papja 1703, tehát 9 esztendő óta részben az egyházmegye kötelékébe tartozott.

Mint esperesre sulyos és felette nehéz feladat és munka várt. Rabutin megszállása és a katonai uralom zsarnoksága, több mint 7 éven át lehetetlenné tette az egyházi élet normális vezetését, a hívek, pásztorok, rektorok életének és munkásságának ellenőrzését. A fegyelmetlen német katonaság, mely Erdély és különösen Küküllőmegyét elárasztotta, nagy veszedelmet hozott az erkölcsi életre, anélkül, hogy sikeresen védekezni lehetett volna ellene. Ezenkívül a papság és nemesség állandó megfigyelés és gyanú alatt állott, hogy a felkelőkkel nem tartanak-e fent titkos összeköttetéseket. Gönczi István, midőn 1711-ben végre vizitációra indulhatott, egyházmegyéjét anyagilag, erkölcsileg mélyen alácsuszva találta. Sőt egy új, eddig csaknem ismeretlen átok kezdett elterjedni a megszálló katonaság révén: a káromkodás.

Hatalmas eréllyel veszi kezébe Bonyhai S. György az egyházmegye kormányzását. Az anyagi és erkölcsi lezüllés orvoslását tűzte ki legelső feladatául. A vizitációt megelőzőleg egymásután 3 parciális synodust tartott, azután folytatta az elődje által megkezdett 1712. évi egyházvizsgálatot. Az orvoslást mindjárt a papokon és rektorokon kezdi. Szomorú, hogy a papok, rektorok és családjaik erkölcsi színvonala is milyen nagyot hanyatlott. Ugyanazon időben folytatott váló-

pert felesége ellen Miskolczi Mihály csapói, Csávási Sámuel kutyfalvi, Kendi Mihály szentpáli és Illyefalvi Dániel bodoni pásztor.¹ Mind a négy esetben a papné hűtlensége volt a válási ok, de nagyon sulyos vétségek terheltek a férjeket is és az új esperes sietett tudadni rajtuk. Illyefalvi Dániel bodoni pásztor szittkozódásai miatt 12 frt. büntetéssel is sújtotta. A szentpáli papra a következő ítéletet mondotta ki: „Mivelhogy Tiszt. Kendi Mihály úrnak: 1. magának sokszori botránkoztató részegeskedése, utcán et in publico cultu és ebből származott rút magaviselete, sokszori ugrálása, szitkai, tisztátalan beszédi constatatnak. 2. Feleségének is rút, gravis circumstanciákból infallibiter parázna élete kilátszik: tetszett a parciálisnak, hogy Kendi úr suspendáltassék ab officio; az feleségétől pedig absolute divortáltassék, mind a két fél ligába veltessék, az felesége excammunicáltassék.” Szentgyörgyi József szőkefalvi papot részegeskedés és illetlen beszédei és szitkai miatt arra ítélte, hogy töltsék ki esztendejét és távozzék az egyházmegyéből. Bányai István almási papot szintén keményen megfegyelmezi; a feleségüktől való pásztorokat gyülekezetükből eltávolítja, hasonlóképen jár el a botránnyos életű bogáti mesterrel, György diákkal szemben. Vajai Mihály gögáni mestert, mert megrészegedett és mint akármely rút katona, adtával és egyéb rút szitkokkal szitkolódott, eklésia követésre és 3 frt. pénzbüntetésre ítélte.² Ugyancsak Gógánváralján a Száva Mihály uram udvarában káromkodó gyermekeket is megkalodáztatta.

Általában a sulyosabb vétkeket elkövető tisztviselőket felfüggeszti és kimondja rájuk, az ítéletet: töltsék ki esztendejüket és távozzanak az egyházmegyéből. A kisebb vétkekre pénzbüntetést is alkalmaz, sőt megint a papnékat is, ha alapos és komoly panasz merül fel ellenük a vizitációkon. De az ártatlanokat, igaztalanul megtámadottakat hatalmasan megvédelmezi. Így védelmezte meg Pulcherecz Mihály haranglábi pásztorát az unitárius egyház, illetve püspök panaszával szemben³ és midőn Gógánváralján az egyházi járandóságokat behajtó egyházfit Székely György megütötte, 12 frt. büntetést — ami akkor igen nagy összeg volt — vetett ki és hajtott be a támadón.

A vizitációt, ami eddig szokatlan dolog volt, saját egyházközségébe is elvezette. De nemcsak a híveket kérdezte ki a pásztor, a rektor és családtagjaik élete és munkássága felől, de alaposan és keményen megvizsgálja a hívek életét is. Nagy eréllyel igyekszik elfojtani a káromkodás újabb bűnét. Minden

¹ Küküllői em. 1712. évi parc. synodus jkv.

² U. o.

³ Protocollum i. m. II. k. 463 l.

¹ U. o. 462 l.

Péter.

Monda neki Péter: Ha meg kell is veled halnom, meg nem tagadlak téged. Máté 26. r. 35 v..

Ekkor átkozódni és esküdözni kezdte, hogy: nem ismerem ezt az embert. Máté 26. r. 74. v.

Ha ismerjük azt a történetet, amelynek hősi kezdete és szomorú vége a fenti két bibliai vers, akkor megegyezünk abban, hogy a Péter neve helyett akár az én, akár te, akár bármely magyar kálvinista neve behelyettesíthető. Nemcsak egyházunk, népünk történelme, hanem a magunk élete is beszédes bizonyosság arra, hogy mi mindnyájan Péterek vagyunk. Hamar lelkesedők, de hamar elcsüggedők. Nincs a világon fogékonyabb, minden jó és szentért lángolóbban égő lélek, mint a miénk. Multunk tele van azoknak az áldozatoknak nagy emlékeivel, amelyekben vakmerően, a világ ítélete szerint tékozló könnyelműséggel oda adtuk mindenünket eszményeink szolgálatára. A Krisztus oltárán is nem egy lélek lobogott így el vakító lánggal. Egy hősi rohamban odadobni mindent, ez volt a mi mód szerünk. De a lassu, szivós, ezernyi apró akadályon áttörő munkához soha sem értettünk. A nyomról-nyomra haladó pozícióharc soha nem volt a kenyerünk. Meghálni valamiért tudtunk, de élni — nagyon ritkán.

Mikor vonjuk le már ennek a tanulságát? Mikor számolunk le már véglegesen azzal a hazugsággal, hogy ennek így kell lenni, ezen nem lehet segíteni, mert Isten teremtetett ilyené? Van-e még időnk a halogatásra? Vagy itt az utolsó perc, amikor még nem késő, hogy felszakadjon keblünkben az a keserves sírás, amely az ingatag Pétert kősziklává tette?

Lássuk meg Péterben nemcsak azt, hogy milyenek vagyunk, hanem azt is, hogy milyenné lehetünk. Imádkozzunk azokért a könnyekért, melyek a szalmalángot megojtják és megtanítanak, hogy ne féljünk és tudjunk „elfogyni lassan, mint a gyertyaszál.” Krisztusért, aki legelső sorban ezt a hűséget várja tőlünk.

G. L.

Allapítsuk meg tehát, hogy közöttünk szent egység akkor jó létre, mikor azok, kik a tiszta tudományban egyetértenek, Krisztusban egyé nőnek.

KÁLVIN.

Debora profétaasszony.

Igy nevezte őt egy öreg, bibliás székely. S csakugyan ez a név talált reá. Amint ott állott a szenterzsébeti templom kőlépcsőjén méltóságos alakjával, fehér hajkoronájával, szent tűztől nekipirult arcával s csengő, bátor hangon hívta az öntudatratéró gyülekezetet a bűn elleni harcra, Isten szolgájának megbecsülésére, az ige és a szakramentumok előtti megalázkodásra, — mintha a Birák könyvéből lépett volna elő. Csak a lant hiányzott kezéből,



amelynek húrjaiba belecsapjon ezekkel a különös szavakkal: „Tapodj meg, oh én lelkem, minden erőt!”

Özv. br. Kemény Béláné, Haller Berta grófnőben vott valami különös egyéni vonás, valami prófétaí. Akik csak futólag érintkeztek vele, s felületesen ítélkeztek róla, nem láttak benne mást, csak egy nyugtalan, vivódó, tenni vágyó lelket, aki nehezen tudja magát beletalálni a mai szines hazugságokon rágódó korbá. De aki többször találkozott vele, azelőtt kibontakoztak ennek a léleknek drága, örökkévaló vonásai is. Szüleitől gr. Haller Józseftől és timafalvi Kis Annától örökölte a családban hagyományos forró fajszeretetet, az elpusztíthatatlan székely energiát és — a római katolikus hitet. Élete-útjába hozta azonban a sorsát vezető mennyei kéz a mult század egyik legrokonszenvesebb ref. főurát, br. Kemény Bélát. Ez a „napbarnított arcú” férfi, akinek csak a gazdaság és az egyházi élet volt a szenvedélye s akit sógora, a nagy gr. Kuun Géza, a családi tűzhelynél áldozó árja családfőkhöz hasonlított, néma, áldozatos munkájával, kötelesség kultuszával, szívében hordozott és csak tettekben nyilvánuló kegyességével megnyerte felesége lelkét is ref. egyházunknak. Együtt vettek részt a századforduló évei alatt az erdélyi reformátusság felpezsdülő, sokszor önmagát kereső egyházi életében. A tudomány és hit olyan ünnepektől hősei, mint Bartók püspök, Kuun Géza és Kenessey Béla mellett ott vonult meg az udvarhelyi főgondnoknak, Kemény Bélának szerény munkás alakja is, mintha mondotta volna: „Rendelkezetek velem!

Amit ti terveztek, én azt végre hajtom. Ott-hona nemcsak a generális vizitációknak, hanem a messzemenő egyházi és prot. irodalmi terveknek a főhadiszállása is volt és a házigazda kitarító munkásságából, a háziasszony előkelő szelleméből mintha biztató sűgarak estek volna ezekre a tervekre. Mint minden főrangú nőnek, a grófnőnek lelkét is a Kenessey finom, gazdag hittel megáldott egyénisége nyerte meg leginkább, ő volt később is leg-hűségesebb lelkigondozója, aki megpróbáltatásai közt állandóan mutatta neki az útát Krisztus felé.

Férje elhalt (1902) és ő, mint Erdély régi nagyszonyjai, egész életét az anyaszentegyház és a nemzeti élet szolgálatába állította. Meg-megsíratta sokszor előttem is, derék élet-társát, de *ellensége volt az elköltözötték túlzó kultuszának*. Ezt sógornőjénél, Kuun Gézánénál mindig hibáztatta. Az élet hív, az élet parancsol, köteleességeket állít elénk, nem szabad pihenni, amíg erőnk van! A falú már az ő szűk kereteivel nem elégíti ki munkavágyát, beköltözik Segesvárra s az ottani magyarságnak, ref. egyházi életnek vezető egyénisége lesz. Megtartani az oda beköltözött székelységet faji szokásaiban, nyelvében, erkölcsében elsősorban az anyaszentegyház segítségével, ez volt minden munkájának a mozgató oka. Szemmel tartotta e mellett volt egyházközsége életét s annak sorsát épűgy szűven viselte, mint bármeiűgy buzgó presbyter. Állandó levelezése, a szegényeknek küldött szeretetadományai, az építő munkák iránti érdeklődése, sokszor megható, személyes gondoskodása egy-egy beteg, elhagyott hívűnk iránt, gyakori látogatása mutatták, hogy ennek a gyűlekezetnek még most is ő az anyala, ha a régi anyagi erővel nem is rendelkezik.

Ez utóbbinak a hanyatlása aztán fájdalom, gyorsan bekövetkezett. A világháború, mint annyi mindent, magával sodorta az ő öregségére meghagyott vagyonkáját, segesvári villáját is. Még a háboru kezdetén olyan erősnek érezte magát, hogy heteken keresztül ott állott a segesvári állomáson és minden harctérre menő katonának egy új, ezűst koronát adott ajándékba. Azután a Vörös Kereszt szolgálatába áll és a segesvári katonai kórházak társadalmi támogatását, ker-szeleműgy vezetését irányítja. De érzi, hogy ez tőle még mindig nem elég, amikor mások életűket viszik áldozatul. Eladja tehát villáját, a pénz nagy részét hadikölcsönbe fekteti és ő meghűzódik egy kolozsvári bérelt lakásban, nélkülöz, dolgozik, agítál, biztat, reménykedik — *aműgy egyszerre aztán minden oda lesz*.

Mi lett volna vele, ha nem maradt volna meg számára az egytellen menedék, az Úr Jézus Krisztus?

Br. Kemény Béláné azok közé a mind ritkábban előforduló erdélyi nagyszonyok közé tartozott, akik nem elégedtek meg a vallásos élet hangulatszerű és gyakorlati megnyilvánulásai-val, hanem igyekeztek annak mélységes titkaiba is behatolni. *Egyike volt a legképzettebb theologusainknak*. Arra már nem volt ideje és türelme, hogy visszatérjen hitűnk klasszikusaihoz, a reformátorokhoz, de örömmel olvasta az újabb theologiai és építő irodalom termékeit. Különösen a német protestántizmusnak az az ága, amelyik a vallást mint irracionális, *elsődleges* életjelenséget fogta fel a tudománnyal és erkölcsi étellel szemben, tudta őt lebilincselni Ennek az iránynak egyik negyedévenként megjelenő folyóirata „A kor vágya” (Das Suchen der Zeit) állandó kedves olvasmánya volt. Ennek szerkesztőjétől Daab Frigystől fordította le a Názáreti Jézus c. érdekes tanulmányt (1912), amit Nagy Károly, mint theol. igazgató rendezelt sajtó alá.

Valami felemelő, boldogító dolog volt vele vallási kérdésekről beszélgetni. A biblia ismerete mellett kitarult ilyenkor a vele beszélő előtt nagy jártassága a modern irodalomban, művészetben, társadalmi kérdésekben, sőt a filozófiában is. Nem vitalkozott, hanem *megbeszél*t egyes dolgokat, alázatos, kereső lélekkel és az ellentétes álláspontot méltányoló előzékenységgel. Csak akkor lett a hangja élesebb s csatlant föl kíméletlen zordonsággal, ha téllenséget, lanyhaságot, vagy éppen közönséges önzést fedezett fel az egyház munkásainál. Egy-egy ilyen sérelmét (mert annak tekintette) sokáig lelkében hordozta és nem nyugodott, aműgy neki igazságot nem szolgáltattak.

Az utóbbi 10 év fájdalmas eseményeit is erős törhetetlen lélekkel hordozta. Hogy felélénkűlt régi energiája, mikor látta kibontakozni ref. egyházunk új, lendűletes iskolapolitikáját, hogy tudott bátorítani nagyokat és kicsinyeket ebben a harcban, hogy érdeklődött a születő új intézmények sorsa, fejlődése, nehézségei, tanulói iránt? Teljesen átérezte azt, amit akkor még sokan nem láttak be, hogy egyházunk és fajunk sorsa iskoláinktól elválaszthatatlan.

Lassanként mindinkább magára maradt. Rokonai, ismerősei nem értették meg, testi ereje hanyatlott, az élet az ő sürgető teendűivel új munkások után nézett. Kinek van ideje ma még azokkal is törődni, akik csak panaszkodni tudnak? Sokszor el-elűldögélt a szenterzsébeti park százados cserfái alatt egy padon, némán, maga elé merengve. Vajjon mire gondolt ilyenkor? Eszébe jutottak-e az öreg, fogoly apostol szavai: De az Istennek beszéde nincs bilincsbe verve (II. Tim. 2:9)? Látta-e vajjon a fájdalmak és

megaláztatások mélységei felett feléje közelítő Urat? Ki tudná megmondani?...

Temetése a múlt év őszen puritán egyszerűséggel ment végbe. Koporsója felett nem amint kívánta, Kenessey püspök, hanem egy egyszerű, falusi lelkész imádkozott. Kisérői a székelykereszturi nőszövetség tagjai voltak.

Nagy G.



Keresztyén kritika

Az „Erdélyi Múzeum Egyesület” igazsága.

A mi mai erdélyi magyar közönségünk előtt kevéssé, sőt jórésze előtt egyáltalában nem ismeretes az a nagyjelentőségű magyar tudományos intézmény, amely ezelőtt hetven évvel, 1859. november 23-án alapított E. M. E., Erdélyi Múzeum Egyesület név alatt. Az erdélyi magyar tudományos élet feladatainak a betöltésében rendkívül nagy szolgálatokat végzett ez az Egyesület a múltban s még rendkívül sok szolgálatokra van hivatva a jövőben. Ez az Egyesület van arra hivatva, hogy a ma még mindig szervezetlen erdélyi magyar tudományos életnek megadja azokat a kereteket, szerveket és eszközöket, amelyeknek a segítségével a ma még mindig egymástól elszigetelten dolgozó erdélyi tudósok egyirányú célok szolgálatában találkozhatnak s programszerű munkát végezhetnek. Kevésbé ismert az a tény is, hogy az EME többmilliós vagyonnal rendelkezik. Azt mondhatjuk, hogy az egyházakon kívül, a legnagyobb nemzeti vagyon ebben az Egyesületben van. Ez a rendkívül s pénzben fel nem becsülhető vagyon már mutatja, hogy milyen nagy erkölcsi erők állottak ennek az Egyesületnek a szolgálatában. Nagyon találon alapította meg 1859. november 23-án tartott alakuló gyűlésen Gróf Mikó Imre „Egy erkölcsi testületet kell alkotnunk, hogy ez aztán a Múzeumot alkossa meg.” Az alapítók pedig egyenesen egy olyan erkölcsi testületet terveztek, amely „a haza minden népfajait” magába foglalja hogy minden népfaj hozza meg a maga áldozatát, hogy aztán mindenik a közös áldozatkészség következtében éljen azokkal a kulturális áldásokkal, amelyek egy ilyen irányú egyesület életéből fakadhatnak. Ez a nemes és nagy-szerű gondolat és terv azonban ebben a formájában a nem-magyar nemzeti-ségű népek ellentállása, az egyesület eszméjével szemben való teljes közömbösség, sőt kizárólagos elzárkózása és visszautasítása következtében nem valósulhatott meg.

Az 1859-ik évi alakuló közgyűlés mégis — tekintetel a magyarságra nehezéd osztrák politikai nyomásra — szabályszerűen felvetette a kérdést, hogy az egyesület mily nyelvet használjon úgy a belkormányzásban, valamint kiadványaiban? A közgyűlés jelenlévő összes tagjai egyhangulag kinyilvánították, hogy a magyar nyelvet kívánják használni. Az Egyesület ma is érvényben lévő alapszabályai határozottan meg-

is állapítják, hogy az Egyesület célja gyűjteményeinek továbbfejlesztése és azok tudományos feldolgozása, a tudományok művelése, „általában a magyar tudományosságnak előmozdítása.”

Az Erdélyi Múzeum Egyesületnek ma már hatalmas gyűjteményei vannak. Ilyenek a Könyvtára (nyomtatványok, hírlapok, kéziratok és oklevelek gyűjteménye), Érem- és Régiségtára (történeli élnéprajzi művészettörténeli és művészeti tárgyak gyűjteménye), Állattára (összehasonlító alakctani, rendszertani és az állati életet a természet háztartásában feltüntető gyűjtemények), Növénytára (összehasonlító alakctani, rendszertani és a növényi életet a természet háztartásában feltüntető gyűjtemények, virágos és virágtalan szárított növények gyűjteménye), Ásványtára (ásványtani földtani és őslénytani gyűjtemények). Ugy az 1919-ben megszűnt kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem, mint a ma fennálló román egyetem az Erdélyi Múzeum Egyesület tulajdonát képező gyűjtemények segítségével és felhasználásával végzi az egyetemi előadásokra nézve nékülözhetetlen szemléltető bemutatásait. A kolozsvári egyetem alapítása is a legszerveesebb összefüggésben áll az Erdélyi Múzeum Egyesület életével. Talán sohasem kapott volna Kolozsvár városa egyetemet, ha ezek a hatalmas gyűjtemények már 1872-ben, az egyetem alapításának az évében nem állottak volna rendelkezésre. Éppen ezért az egyetem már 1872-ben sietett az Erdélyi Múzeum Egyesülettel szerződést kötni amelynek értelmében 5000 forint évi bért fizetett az összes táruk használatáért. Ez a szerződés fennállott a kolozsvári magyar egyetem megszűnéséig. A szerződés 8-ik pontja a következőket mondja: „E szerződés teljes érvényben marad mindaddig, ameddig Kolozsvárt a m. kir. Ferenc József tudományegyetem fennáll.” A Múzeum magyar vezetősége azon a helyes jogi állásponton áll, hogy miután a mai kolozsvári egyetem sem nem „m. kir.”, sem „Ferenc József tudományegyetem”, ennél fogva a Múzeum ma nincs szerződéses viszonyban az egyetemmel s ezen keresztül a román állammal. A helyzet azonban az hogy az egyetem ma is épen úgy használja a Múzeum gyűjteményeit, amint használta a m. kir. egyetem, azzal a különbséggel, hogy a használat ellenében 1919 óta bért nem fizet.

Az elmúlt hetekben a bukaresti napilapok sorozatos támadásokat intéztek a Múzeum ellen s követelték annak románizálását, miután a tári igazgatók majorizáló szándéka, új tagok felvételének a megtagadása következtében, nem sikerült. A Múzeum vezetői és igazgató-választmánya nem hajlandó semmiféle áron lemondani arról, hogy a Múzeum magyar kulturális intézmény, miután magyar kezdeményezésre alakult meg, és magyarrá teszi különösen az a tény, hogy több millió értékű gyűjteményeit kizárólagosan a magyar áldozatkészség hozta létre. Kétségbevonni nem lehet, hogy az Egyesület gyűjteményeinek a szaporításában csak magyar lelkek vettek részt, miután úgy a románok, mint a szászok távollartották magukat az Egyesülettől, bár az Egyesület minden módot megadott arra. Hiszen az Egyesület ma sem zárkózik el az elől, hogy Táraival az egész erdélyi közművelődést szolgálja. hajlandó arra is, hogy az Egyetemnek is szolgáljon, azonban féltékenyen óvja a Táruk magyar nemzeti tulajdonjogát, az Egyesület önállóságát és minden-k fölött magyar tudományos hivatását. Nagyon fájdalmas jelenségnek tartjuk, hogy akkor, amikor annyi és annyi román tudományos egyesület, a román tudományosságot támogató intézmény van, mégis jőnevű román tudósok, professzorok járnak elől,

hogyan az erdélyi magyar tudományos életet egyetlen intézményétől és szerveződésének egyetlen lehetőségétől megfosztás a magyar tudományos életet lehetetlenné tegyék. Ebben a tényben — fájdalom — nemcsak a jogi érzék hiányát, de nem is csak az erkölcsi belátás megtagadását, de egy olyan keresztényellenes akaratot látunk kiütöközní, amely a legkeserűbb aggodalommal tölt el egyetlen magyar jövőnkkel szemben.

T. S.



Kollégium vizsgálat volt febr. 11—13. napjain Kolozsvárt, amit egyházkerületünk tanügyi vezetősége, főt. püspök, főjegyző, tanügyi előadó és dr. Tusa Gábor koll. gondnok aai teljesítettek. A bizottság munkáát 14-én kénytelen volt félbeszakítani a minisztériumnak azon intézkedése miatt, mely szerint a nagy hidegre való tekintettel a tanítás a hét végéig szünetel. De bizonyára így is eleget látott arra, hogy illetékes helyeken felemelje szavát a jelenlegi teljesíthetetlen és iskoláinkat, tanulóinkat lehetetlen helyzetbe kergető tanulmányi rendszer ellen és hogy annak saját körünkben való enyhítése felől gondolkozzék.

A szörványok gondozásának sürgetése mind hangosabban jelentkezik egyházunk köztudatában. A theol. ifjúság legutóbbi konferenciája a vendég lelkipásztorok jelenlétében ismét foglalkozott e súlyos s egyházunk részére existenciális kérdéssel és örömmel vállalta, hogy levelezéssel, imádszággal, iratterjesztéssel a nyári szünet alatt pedig személyes munkával is rendelkezésre áll a lelkipásztoroknak ebben a szent munkában. Örömmel üdvözljük azt a kezdeményezést, melyet a Harangszó laptestvérünk tett, midőn bizonyos számú példányát e célból rendelkezésre bocsátotta s erre adományokat gyűjt.

Bukarestben, amint Egyházi Ujságjuk panasolja, a nagyszámú gyülekezeti taghoz képest (*nyilvántartás szerint 3000*) csak 132 gyermek és 27 ifjú látogatja a vasárnapi iskolai és bibliaköri összejöveteleket. De hát ez egyik sem tömegmunka és kezdetnek ennyi is elég. Sokkal fájdalmasabbnak tartjuk ennél azt, hogy annyi gyermekünk nem részesül ott munkaerő és helyiség hiánya miatt rendszeres vallásoktatásban és a lelkipásztorok a reájuk súlyosodó sok hivatalos funkció miatt nem képesek szemmel tartani ennek a folyton ingadozó, alakulásban levő gyülekezetnek ezernyi hiányait. Ha valahol, Bukarestben volna égető szükség egy moz-

gékony városi misszió megszervezésére. Reméljük, hogy a parokhiális épületek visszanyerésével és épületátalakításokkal végre a ref. iskola újra megkezdheti működését.

„Csendesnap.” Egyházi életünk megmozdulásának egyik sok áldást ígérő jelenségének tekintjük azt a „csendesnap”-ot is, melyre jan. 23-án mintegy 17 lelkész, Nagy Lajos testvérünk vendégszeretete hozzájárulásával egybegyűlt s amely, amint a neve is mutatja, valóban a csendes elmélyülésnek, komoly önvizsgálatnak s ennek nyomán úgy egyéni, mint egyházi életünkre kiható lelki találkozásnak napja volt. Ma már senki előtt sem szükséges hathatós érvekkel bizonyítani ennek felbecsülhetetlen értékét és jelentőségét. Az a rövid program, mely annak a napnak tárgyát képezte, rámutat arra, hogy milyen kérdések foglalkoztattak, mit nyerhettünk általa. D. e. 11^o-kor, miután már mindenki megérkezett, Simon Gábor nagymohai lelkész I. Tim. 1: 15 17. v. alapján bibliamagyarozatot tartott. Kifejtette hogy ez az ige ker. hitünk summája. A gyülekezet nem egyéb, mint Krisztus által a bűnből megszabadítottak közössége, Folytonos tisztulásra van szükségünk, mi a történelem folyamán gyakran fedésbe ment. Minden törekvésünk arra kell irányuljon, hogy legyünk a megtartottak társasága. Ezt célozza az új énekes könyvünk, liturgiánk átdolgozásának terve, belmissziói munkánk intenzívebb beindítása. Mi, lelkészek arra vagyunk hivatva, hogy egyéni hitéletünk elmélyítése által másokat is bűntudatra és bűnbánatra ébresszünk, mert a míg ez késik, nem beszélhetünk egy új élet kezdetéről. Hozzászólások kapcsán megbeszélés tárgyát képezte Pál egyéni tapasztalata: élete titka, miszerint Krisztus elsősorban érte jött, hogy megtartsa. Ne helyezzük Krisztust kétezer év távlatába, legyen ő a jelené. Pálnál nem a tapasztalat a fontos, hanem Isten könyörűlete a bűnös emberrel szemben. Mint a kegyelem gyermekei, példaképpen szolgáljunk másoknak. Az áhitat után Nagy Ottó fogarasi h. lelkész tartott előadást. „Munkánk” c. alatt, amelyet lapunk vezető helyén közlünk. Programunk délutáni tárgya a „lelki számvétel” volt, melyről az ige alapján komoly exegetikai felkészültséggel dr. Tóth Lajos segesvári lelkész tartott igen értékes előadást Rámutatott arra, hogy az önismeret, lelkiszámvétel hitéletünk elengedhetetlen feltétele. Lehet részleges, vagy általános (részleges: esti áhitat alkalmával, — általános pl. urvacsora vételkor). Minden egyes alkalommal főhibánkat vizsgáljuk meg, ez nyújt alapot az Isten előtt való mélységes megalázkodásra. Az önvizsgálatnak bibliai alapja van. Ha mi is, mint hitünk nagyjai, az önvizsgálatot életünk mindennapi elemévé tesszük, önmagunk és gyű-

KALVINISTA VILAG

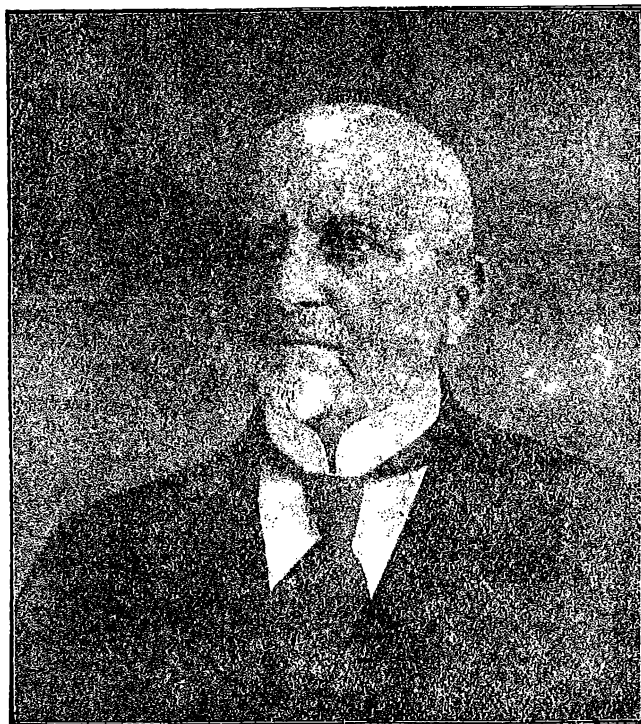
SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lei. Egész évre 120 Lei
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

III. ÉVFOLYAM

1929. MÁRCIUS 15.

6. SZÁM



FEJES ÁRON

TARTALOM: T. S.: Mire kötelez protestantizmusom? — Juhász Albert: Fejes Áron. —
—d —a.: Értekezlet a Lelkészegeyesület ügyében. — S—s: Júdás. — N.: Keresztyén kritika.
— Bethlen Gábor nemeslevele az erdélyi papok számára. — Nagy Géza: Könyvismertetés.
Krónika. — Szerkesztői üzenetek.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Ref. Szemle szerkesztősége. Mivel a 7. számban özölt vezércikk egy része (úgy vesszük észre, mint a a Nőszövetségek munkájának leértékelése egyes, egészen más feladatok szolgálatára olhívott lapokak propagandája érdekében, a Nőszövetségek hitatalos lapjának a „Református Családnak“ sikeres erjeszkedése gátlására is tervszerűen történne) a alvinista Világra, mint Az Út-nak egyik laptárára is céloz, sietünk megnyugtatni úgy a Szeresztőt, mint olvasóinkat, hogy ezt a gyanút egyzersmindenkorra elhárítjuk magunktól. Lapunk a lenlegi bővített és elevebb alakjában egyfelől üspökünknek régi óhajására jelenik meg, aki bbbször sürgette ennek harcos szellemben való átlakítását és gyakoribb megjelentetését. Másfelől gy olyan érdekből, amit gondolom, a Szerkesztős minden egyházát szerető lelkészársunk szívén isel: *megteremteni a különböző szellemi és társalmi áramlatok sodrában élő ref. értelmiségnek, lsősorban a férfiaknak a ref. sajtó orgánumát.* Miel erre a szerkesztők állásuknál fogva is elköte-zve érzik magukat és a Ref. Család más progammkitűzéssel indult meg, fel sem tételeztük, hogy alaki ez utóbbinak az ellenpropagandájával vá-

dolhatna minket. A kritikára vonatkozólag pedi csak annyit, hogy még eddig ez, mióta a lapot vezetem, mindig elvi és tapintatos igyekezett lenn Személyi természetű cikk eddig csak egy volt, annlyikben szerkesztő társam az ellene intézett hasonl jellegű támadást komoly ker. önérzettel utasított vissza.

Cs. P. Leveledre, amint tehetem, levélben válaszolok. Aggodalmadat nem osztom egészen. Kérdé hogy mi használ többet az apathikus nyugalom-vagy pedig a legalább pillanatig tartó nyugtalanság? — Ne féljünk annyira a kívülvalóktól, hanem féljünk sokkal inkább magunktól.

N. O. A cikkért köszönet és szíves üdvözlé Hasonló jó dolgot kérünk még.

B. S. Nagy megértéssel olvastam levelét. M előbb válaszolok reá. Egyelőre csak annyit, hog szeretete annál többet ér, minél nagyobb terhel kell amiatt hordoznia. Írásait várjuk. Isten áldás kísérelje nehéz munkájában!

Dr. T. J., Szatmár. A rendelést vettük, a lap megindítottuk. Levele és küldeményünk keresték egymást.

Dr. I. G., N. A. Cikkeiteket megkaptam, de aktuálítások miatt egy kis türelmet kérek, amközölhetem.

A magyar református családok folyóirata az erdélyi református egyházkerület nőszövetségének kiadásában minden második vasárnapon megjelenő

REFORMÁTUS CSALÁD

Előfizetési ára egy évre 160 Leu, félévre 80 Leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kívánatra mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

Mindkét rendbeli ifjuság számára határozott keresztény alapon álló, változatos tartalommal jelenik meg havonta huszonnégy oldalon az

IFJU ERDÉLY

keresztyén ifjusági lap.

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Szerkeszti:

Dr. IMRE LAJOS és NAGY JÓZSEF

Alkalmos anyagot tartalmaz ifjusági összejöveteleken felolvasásra és megbeszélésre. Az ifjuságnak hasznos olvasmány.

Szórványokban élő, vasárnapi iskolába, felekezeti iskolába, másvallásu intézetbe járó gyermekek lapja

AZ ÉN KICSINYEIM

gyermektraktátus.

Ára számonként 2 Leu.

Szerkeszti:

Dr. GÖNCZY LAJOS

Havonta 8 oldalon jelenik meg, képekkel, mesékkel és versekkel.

Mindkét lap kiadóhivatala (Kolozsvárt, Ref. Theologia) kívánatra készséggel küld mutatványszámot.

egyházi életben Isten Igéjén kívül lehetne más mérték, vagy más igazság. Az egyház minden tevékenysége, minden munkája és minden alkotása felett az Ige dönt, mert az egyház az Istené s ennél fogva az Ővé minden hatalom és dicsőség.

Protestánsizmusom arra kötelez, hogy tiltakozzam az ellen, hogy az egyházban bármicsoda személyi hatalom lehetséges lenne, hanem minden hatalom az Uristené, aki azt az Ő Fiában élők közösségére bízta. Amint nem lehetséges magános keresztyén élet, hanem csak közösségi keresztyén élet, úgy lehetetlen, hogy a Krisztus közösségében élők kivonják magukat az egyházi jogok és kötelességek gyakorlása alól. Elhalt az az egyházi közösség, még ha külsőleg létezik is, amelyikből kihalt a kötelezettség és felelősség szolidaritása.

A protestánsizmus magyarázóit újabban megkísérelték megfosztani a protestánsizmust ettől a tiltakozó természetétől, félvén attól, hogy nagyon provokatívva válik s negativumokban vész el. Ezek az aggodalmak feleslegesek, mert a protestánsizmusban lévő negativumok a legmélyebb és a leghatalmasabb pozitívumokat rejtik magukban s a protestánsizmus éppen erőteljes tiltakozásával válik erőteljes bizonyosságtéllé.

T. S.

Fejes Áron.

Alig van fontosabb ügye Anyaszentegyházunknak és a romániai magyarságnak a tanítóképzésnél. Csaknem teljesen a tanítóságon fordul meg az a döntő jelentőségű kérdés, hogy a jövő nemzedék különb lesz-e a mainál, vagy pedig erkölcsi értékben a mainak alatta marad? Szinte szédítő az a perspektíva, amely feltárul előttünk, ha ebből a szempontból gondolunk a tanítóság jelentőségére. Eppen ezért megdöbbenően súlyos az a felelősség is, amelyet azok hordoznak, akikre Isten a tanítóképzés ügyét bízta.

Ezt a súlyos felelősséget hordozta valahán két évtizeden keresztül Fejes Áron a nagyenyedi tanítóképző intézetnek február hó 9-én elhunyt érdemes igazgatója. Az 1853-ban alapított tanítóképző intézetnek időrendben harmadik igazgatója volt. Nagynevű elődeinek, id. Gáspár Jánosnak és Nagy Lajosnak az örökségét 1907 szeptember 1-én vette át. A székelyudvarhelyi kollégium tanári katedráján már előbb általánosan tisztelt nevet szerzett magának gyakorlati pedagógiai és irodalmi munkásságával. Így fordult feléje az Egyházkerület bizalma s így hívta el a Nagy Lajos

nyugalomba vonulásával a tanítóképző igazgatói székébe.

A mai tanítóság 21 utolsó nemzedéke az ő keze alól került ki. A jövődől szempontjából minket mindenek felett az a kérdés érdekel, hogy milyen szellemet képviselt az intézet élén Fejes Áron 21 esztendőn keresztül, mert ennek van elhatározó befolyása a mai tanítóság csaknem ötven százalékának munkájára. Ez a szellem a református egyházunk hagyományából táplálkozó komoly kötelességteljesítés szelleme volt. Tanítványait a legnemesebb értelemben vett felelősség szellemében nevelte. Volt az egyéniségében valami tiszteletet parancsoló fensőbbiség, méltóság, mint általában azokéban, akik az életet a kötelesség és a felelősség szempontja alatt élik. Mielgséget kevésbbé tudnak maguk körül teremteni, mint tiszteletet. Ez a magyarázata annak, hogy senkivel sem találkoztam a Fejes Áron volt tanítványai közül, aki ne a legnagyobb tisztelet hangján beszélt volna igazgatójáról.

Hogy milyen lelkiismeretes hűséggel végezte minden munkáját, arra jellemzőül álljon itt két adat. Hátrahagyott iratai között megmaradtak irodalomtörténeti s pedagógia-történeti előadásaihoz készített jegyzetei. Minden író külön borítékot kapott. Egy-egy ilyen boríték évek folyamán úgy megduzzadt s annyi feljegyzés, irodalmi kapcsolat, bírálati megjegyzés stb. gyűlt fel benne, hogy végül már nemcsak egy középiskolai előadáshoz, hanem egy egyetemi szemináriumhoz is elég adatot foglalt magában. A másik jellemző apróságot régebben hallottam egyik egyházi vezető személyiségünktől, kinek Udvarhelyen a magyar irodalom történetét tanította. Én magán-szorgalomból mindent elolvastam — úgy mond — a magyar irodalomból és mindenből kivonatot készítettem; ezek a kivonatok köteteket tettek ki, Fejes Áron pedig mindent átnézett s mindent a legpedánsabban kijavított.

Ezzel a lelkiismeretes pontossággal teljesítette később is minden kötelességét akár tanári munkáról, akár iskolai adminisztrációról volt szó. Kiszámíthatatlan nyeresége lesz anyaszentegyházunknak, ha ez kötelességtudás és felelősségérzet tanítványaiiban szétosztva és megsokszorozva végzi a munkát több száz egyházközségünk több száz iskolájában. Ez lesz a legnagyobb áldás, amit Isten a Fejes Áron személyiségén keresztül ad Anyaszentegyházunknak.

Csodálatraméltó vonása volt az ő személyiségének, hogy lelkének ez a vonása nem halványult akkor sem, mikor testi erői folytonosan hanyatlóban voltak. Az 1923—24 iskolai évben már súlyos beteg volt,

úgy, hogy egy évi szabadságot kellett vennie s azután nem is állott többé helyre egészsége, folytonosan betegeskedett, de ahogy egy kicsit az ereje visszatért, mindjárt a régi kedvvel és lendülettel fogott munkához. Életének utolsó három hóapjában (okt.-dec.) lelkének utolsó nagy lendületét vitte bele a munkába, olyan lázasan dolgozott, ahogy azt csak erejének teljeségében tehetné. Ezt a lendületet az elyengült test bár nem bírta el, össze kellett roppania.

Élete sorsába bele vegyült valami a mai idők martiriumából is. Végtelenül fájtneki, hogy az állami ellenőrző hatóság szemé az ő munkájából csak az itt-ott elkerülhetetlenül mutatkozó apróbb adminisztrációs hibákon akadt meg s nem mutatott semmi méltánylást évtizedek alatt végzett munkásságával szemben. Pedig ha valaki, akkor Fejes Áron abból is lelkiismereti kérdést csinált, hogy hajszálnyi pontossággal tegyen eleget az új rendtartás minden következményének, sokszor olyan lélekölő, aprólékos munkában emésztve erejét, a mely távolról sem ért fel azzal az áldozattal, amelyet hoznia kellett érte.

De ő minden áldozatra kész volt, hogy intézete jövőjét biztosítva lássa. Isten megadta neki azt az örömet, hogy tanítóképző-intézetünk a múlt év őszén megkapta a nyilvánossági jogot. Attól kezdve kevesebb aggodalommal és több reménységgel gondolt az intézet jövő sorsára s utolsó napjaiban is azok a gondolatok foglalkoztatták, amelyeket megakart valósítani, hogy mintaszerű intézetté tegye a jövő szempontjából olyan nagy fontosságú, Romániában egyetlen magyar nyelvű protestáns tanítóképzőt. Egy munkás életnek legmértöbb befejezése, ha a lélek száz tervvel gazdagon száll át az örökkévalóságba.

Elévülhetetlen érdemet szerzett Fejes Áron a tanítóképző-intézet megszervezésével is. Egyházkerületünk 1911. évi közgyűlésén jelentette be Kenessey Béla püspök egy református nőnevelő intézet alapításának tervét. A gyűjtés meg is indult erre a célra, de a tervből még sem lett volna valóság Fejes Áron nélkül. Kenessey püspöknek az volt az elve, hogy egyházkerületünk nem foghat addig a terv megvalósításához, míg biztosítva nem látja egy modernül berendezett épület megépítésének anyagi feltételeit. Ehhez pedig legalább 10—15 esztendőre lett volna szükség. A terv olyan impozáns volt, amelyért érdemes lett volna várni. De Fejes Áron érezte, hogy az idő égetően sürgős legalább a tanítóképző felállítására nézve. Megnyerve a Bethlen-kollégium erkölcsi és anyagi támogatását,

egy memorandumban magára vállalta az intézetnek Nagyenyeden való megszervezését oly módon, hogy az Egyházkerületnek jóformán anyagi áldozatába sem kerül. Az Igazgató Tanács a reformáció 400 éves évfordulóját meg akarván örökíteni, az ajánlatot elfogadta s Fejes Áront megbízta az intézet megszervezésével. Így nyílt meg az erdélyi református egyházkerület „kolozsváni” tanítónőképző-intézete Nagyenyeden 1917 október 14-én.

Ma már tudjuk, hogy éppen az utolsó pillanatban. Ha ezt az időpontot elszalasztjuk, ma nincs egyházkerületünknek tanítónőképzője, mert az 1925-ben alkotott magánoktatási törvény csak azoknak a tanító és tanítónőképző-intézeteknek ad működési engedélyt, amelyek 1918. dec. 1-én már működésben voltak. Tehát ha a tanítóképző-intézet megszervezését halogatjuk s összekapcsoljuk a nőnevelő-intézet sorsával, ma nincs tanítónőképzőnk. Pedig ez az intézet nemcsak azzal jutott nagy fontossághoz, hogy alkalmat adott a magyar állami tanítóképző megszüntével iskola nélkül maradt leánvoknak félben maradt pályájuk befejezésére, hanem egyenesen katasztrófától mentette meg népoktatásunkat. Hogy a tanítóképző-intézet — hála Istennek, csak — átmeneti elnéptelenedése után nem kellett tanítóhiány miatt iskoláink egy részét bezárni, azt annak a 150—200 tanítónőnek köszönjük, akik a nagyenyedi tanítóképző intézetben oklevelet nyertek. Az pedig külön problémája lesz az egyháztörténet íróinak, hogy mi módon sikerült Fejes Áronnak ezt az intézetet 10 esztendeig fenntartani olyan csekély összegből, amely alig tesz ki többet, mint amennyibe az új otthonába, Székelyudvarhelyre való átköltözés s az ottani első berendezkedés került. Hogy erre a kérdésre megfelleljünk, sok belső harcról is fel kellene a látyolt lebbenteni, de ennek most nincs itt az ideje. Anynyi bizonyos, hogy Fejes Áron személyisége annyira összeforrott ezzel a két intézménnyel, hogy kész volt érte minden harcra. S az is bizonyos, hogy egy ügy szolgálatában minden áldozatra kész jellem nagy dolgokat tud művelni.

Nem érezném befejezettnek megemlékezésemet, ha magam elé nem idézném Fejes Áron jellemének azt a vonását, amely a tanítóképző-intézet vezetésében bontakozott ki. Sokszor úgy éreztük, hogy a két intézetben két külön emberrel van dolgunk. Különösen akkor éreztük ezt, mikor a két intézet még egészen külön épületben volt elhelyezve. Sokszor mondtuk, hogy az alatt a rövid idő alatt, míg egyik intézettől a másikig elmegy, egészen kicserélik. A komoly,

szigorú rendet tartó kemény arckifejezés megenyhült s a leánytanítványokkal való érintkezésben nyájas vonásokat vett fel s kedves és jóságos atyai arca szelidült. A kettő együtt adja a Fejes Áron jellemének teljes arculatát, melyben szellemének emelkedettsége, felelősségérzetének és kötelességtudásának megalkuvást nem ismerő határozottsága olvadtak összhangba a figyelmességgel és kedvességgel, legalább azok előtt, akik lelkébe egészen bele tekintettek.

Tanítóink és tanítónőink, akik az ő vezetése alatt készültek hivatásuk betöltésére, bizonyosan hálásan őrzik meg emlékeztét s neki az lesz a legszebb jutalma, ha tőle nyert örökséget teljes hűséggel gyümölcsoztetik Anyaszentegyházunk javára s a magyar közművelődés felvirágoztatására.

Juhász Albert.

EGYHÁZUNK MUNKÁJA

Értekezlet a Lelkészegyesület ügyében.

A rikánbeli négy egyházmegye lelkészei márc. 4-én Sepsiszentgyörgyön közös értekezletet tartottak, melyen a *lelkészek együttműködésének kérdése* került tárgyalás alá. Az értekezlet Dávid Gyula biblia-magyarázata nyitotta meg Luk. 19., 1–10. v. alapján. Majd a sepsi eh. értekezletének elnöke *Bené István* üdvözölte a három eh.-ből megjelent lelképásztorokat.

Az együttműködés kérdésének megbeszélését *Derzsi Endre* előadása vezette be. *Derzsi*, mint a „Lelkészek Lapja”-nak szerkesztője és a „Lelkészegyesület” eszméjének harcosa, ismeretes mindnyájunk előtt. Előadásában felsorakoztatta a tordai határozat óta megjelent hírlapi nyilatkozatokat e kérdésre vonatkozólag, melyek egyrészt amellett foglaltak állást, hogy a tordai határozat az együttműködés kérdését nem oldotta meg, csupán prolongálta a kérdés elintézését. Majd azok megnyilatkozásait sorolta fel, akik úgy hírlapilag, mint privátim a lelkészegyesület mellett foglaltak állást. Ezek alapján annak a megállapításnak adott kifejezést, hogy a lelkészek nagy része a Lelkészegyesületet akarja. (?) Előadása e két alapprincípium köré helyezke-

dett el: a papság szervezkedésének az anyaszentegyházon belől kell megtörténni és a papság részvételét és tagságát kötelezővé kell tenni. Majd elfogadás végett a következő határozati javaslatot terjesztette az értekezlet elé:

1. Az értekezlet kívánatosnak tartja a tordai határozat revízióját.

2. Az együttműködés kérdése utaltassék a konvent hatáskörébe, mely

a) megengedi a szabad egyesülést;

b) jóváhagyja az Egyesület alapszabályait;

c) kötelezővé teszi a lelkészek tagságát.

Ezen határozati javaslat megtétele után élénk megbeszélés indult meg. *Volloncs Miklós* esperes (kézdi eh.) az egyházmegye nevében elfogadta a határozati javaslatot. A tagság kötelezővé tétele — szerinte — csak jó eredményre vezethet.

Erdős Gábor (kézdi eh.) előadótól annak megmagyarázását kéri: 1. mi az a *lelkészi érdek*, aminek biztosítása szükségessé teszi a tömörülést; 2. mi a tömörülés közelebbi célja és 3. miért tételnék kötelezővé a tagság?. D. E. a lelkészek, minden irányú érdekeire utal (szellemi, hiterősítő, szociális), ami feltétlen szükségessé egyúttal a kötelező tagságot is. E. G. a határozati javaslatot nem fogadja el.

Havadtői Sándor (orbai eh.) a gyakorlati élet nehézségeire és megpróbáltatásaira utalva a maga részéről D. E. határozati javaslatát elfogadja.

Ezután *Kiss Albert* esperes (sepsi eh.) mutat rá arra, hogy a sepsi javaslatot nagyon félreértették. Erre mutatnak a későbbi megnyilatkozások. A sepsi javaslat sem átmenet, sem híd nem akart lenni a szövetség és egyesület között, hanem az együttműködés kérdésének végleges és helyes megoldása. Az alapszabályok alapján működő egyesület az egyházban megengedhetetlen, mert az egyházban csak *szervek* és nem *szervezetek* működhetnek. Alapszabály által az egyesület is külön élő *szervezetté* válik és szembe kerülhet az egyházzal. A most kezdődő vagy élni akaró tömörülések szervezkedés *nélkül* is jól megértének egymást különböző utaik mellett is, ha nem egymás *ellen*, hanem *egymással akarnának* dolgozni az Isten országa szolgálatában. Ha valami érdek merül fel, azt az egyháznak kell megoldani és nem a lelkészeknek. A lelképásztornak egy érdeke lehet, hogy minél alkalmasabb legyen elhivatása betöltésére. Ha erre igyekszik, akkor a konkrét esetekben felmerülő érdekek a legmegfelelőbbben fognak elintéztetni. Kötelező tagságról sem szövetség, sem egyesületi formában szó sem lehet, mert alapsza-

mú magyar papság készül az ünnepségre. Örömmel jegyezzük fel ezt a tényt, mint külföldi hittestvéreink érdeklődésének és tiszteletének újabb jelét sokat szenvedett Anyaszentegyházunk iránt.

A marosvásárhelyi 7 diakonissza felavatása és az ottani ilyen irányú munka áldásos kibontakozása egy drága kezdet és zálog arra, hogy végre erdélyi Sionunk ezen a téren is meg fog felelni a Krisztus által parancsolt szent kötelességeinek. Az ezzel kapcsolatos konferenciákról jövő számunk hoz beszámolót.

Károlyi Gáspár bibliafordítónk születésének 400 éves fordulóját ünnepelte meg f. hó 12-én az Ifjú Erdély olvasó közönsége a ref. theológián. A nagy ref. lelkipásztor emlékéet Nagy Géza theol. tanár elevenítette fel. Reményik Sándornak Károlyiról szóló és Erdély forró szeretetét tolmácsoló versei valósággal elragadták a közönséget. A közönség körében ott láttuk Vásárhelyi János egyhker. főjegyzőt, a helybeli ref., luth. és unitárius egyház vezető egyéniségeit, akik velünk együtt örvendeztek az isteni kegyelem megjelenésének az ő alázatos szolgálójában és az ő korszakalkotó munkásságában.

A kolozsarakai gyülekezet egyhangú bizalommal Lőrincz András brassói segédlelkészt választotta meg pásztorának. Áldást, kitartást és soha nem lakadó buzgóságot kívánunk az új munkásnak ebben a sok megpróbáltatáson átment gyülekezetben!

Szénior-konferenciák voltak Fogarason február 7-én a nagyszabeni egyházmegyében élő Ike széniorok számára, ahol az egymásközti Krisztusban való lelki kapcsolatot szorosabbra fűzték és a Széniorosztály hivatását, feladatait beszélték meg és Kolozsváron március 7-én, ahol a Kolozsvár vidékiek tárgyalták belső életük nagy kérdéseit és a reájuk ma váró súlyos feladatokat.

Merénylet egy ref. lelkész ellen. Magyar-gyerőmonostori lelkésztestvérünk Nagy János feleségével márc. 12-én este nyugodtan ült az irodájában, amikor egy revolvergolyó felesége feje fölött sivitott el és a falba fúródott, majd pedig egy kő a lelkész íróasztalára repült s az ott nyitva levő könyv lapjait átszakította. A merénylet oka, mint értesü-

lünk, a lelkésznek egy ottani hívével való összetűzése volt, aki a templomban levő egyik nemesi (Kabós) féle külön pad elfoglalására tartott igényt, de amely szándékában őt úgy a presbyterium, mint az egyházi közgyűlés megakadályozta. A gyanúsítottak ellen a csendőrség megindította a vizsgálatot, mi pedig érdeklődéssel várjuk, hogy mi lesz velük egyházunkban, ha tényleg reájuk bizonyul ennek a tettnek az elkövetése.

Csoportos vall. estélyek folytak egész télen át a marosi egyházmegye Nyárad menti és mezőségi köreiből. A rendes hetenkénti vallásos estéken kívül, amelyek minden egyházban tartatnak, egy kör lelkészei és tanítói minden hónapban egyszer egy községben közösen végzik ezt az építő munkát. A valláserkölcsei élet nagy kérdései mellett magyar irodalmi és történeti felolvasások, karénekek teszik vonzóvá az egész környék számára ezeket az estélyeket. Mi leginkább a papi és tanítói kar együttes, testvéri munkálkodásának örvendünk, ami egy szebb és áldásosabb jövő hajnalát jelenti.

Újszerű alapítvány. Így nevezhetjük azt a kedves és a régi megszokott, harang, orgona, stb. létesítésére tett tőkétől egészen eltérő rendeltetésű alapítványt, amivel dr. Kristóf György egy. tanár aa akarja építeni egyházunk jövőjét. Szülőfalujában, a sáromberki ekklésia számára, amelynek kebelén ő egykor anyai megpróbáltatás közt felnövekedett, 5000 Leut tett le azzal a céllal, hogy ennek kamatai az ottani legényifjúság evangélizálási céljára szolgáljanak. Felhasználható tehát a jövedelem a komoly, szüleit megbecsülő, buzgó, tiszta életű ref. legényifjak könyvvél (biblia, építő iratok) való megjutalmazására vagy ilyeneknek ref. ifjúsági konferenciára való kiküldésére. Ennek az alapítványnak különösen a jellegéért, illetve az ebben megnyilvánuló messze látó ker. gondolatért mondunk köszönetet az adományozóknak és kívánjuk, ami hisszük, hogy az ő forró óhajta is, hogy tette zászló legyen, a többi ezután következő alapítványtevők számára is.

A szerkesztésért felel: Dr. NAGY GÉZA.

A marosvásárhelyi református kollégium.

1557-ik évig nyúlik vissza a marosvásárhelyi kollégium története; amely kollégium pént hozzuk címlapunkon. Ez idő alatt, nt egy áldott kaptárból, erdélyi ref. egyzunk vezetőinek egész sora rajzolt ki innen, ik hitet, tudást, hűséget és áldozatkészsé- t itt tanultak. Csak az tudja megérteni azt féltő gondot, azt a sok tusakodást, amelyet yházkerületünk ezekben a nehéz időkben kollégiumért hordoz, aki ismeri ennek tör- netét. Aki ismeri azokat a hihetetlen erő-

leszítéseket, amelyeket elődeink tettek azé, hogy ez a kollégium számunkra megmara- jon és azokat a nagy értékeket, amelyek a századok folyamán egészen a mai nap ennek az intézetünknek köszönhetünk. Kép abból az alkalomból hozzuk, hogy ápril 3—6 napjain itt tartatott meg a szokás- tavaszi ifjúsági konferencia, amelynek isme tetésére és méltatására lapunk következ számában vissza fogunk térni.



A magyar református családok folyóirata az erdélyi református egyházkerület nőszövetségének kiadásában minden második vasárnapon megjelenő

REFORMÁTUS CSALÁD

Előfizetési ára egy évre 160 Leu, félévre 80 Leu.
Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kivánatra mutatószámot készségeel küld a kiadóhivatal.

Mindkét rendbeli ifjúság számára határozott ke- resztény alapon álló, változatos tartalommal jele- nik meg havonta huszonnégy oldalon az

IFJU ERDÉLY

keresztény ifjúsági lap.

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Szerkeszti:

Dr. IMRE LAJOS és NAGY JÓZSEF

Alkalmos anyagot tartalmaz ifjúsági összejöve- teleken felolvasásra és megbeszélésre. Az ifju- ságnak hasznos olvasmány.

Szórványokban élő, vasárnapi iskolába, feleke- zeti iskolába, másvallásu intézetbe járó gyerme- kek lapja

AZ ÉN KICSINYEIM

gyermektraktátus.

Ára számonként 2 Leu.

Szerkeszti:

Dr. GÖNCZY LAJOS



Havonta 8 oldalon jelenik meg, képekkel, me- sékkel és versekkel.

Mindkét lap kiadóhivatala (Kolozsvárt, Ref. Theologia) kívánatra készségeel küld mutatószámot.